

2. 7. 2003

ID: 21815

Nemožnost plnění oprávnění advokáta

Dovolací důvod, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl, dopadá i na případ, kdy obviněný sice obhájce ať již zvoleného nebo ustanoveného soudem má, ale orgány činnými v trestním řízení nejsou plněny zákonné povinnosti z této situace vyplývající, jež mají obhájci umožnit, aby svá zákonná oprávnění a povinnosti plnil.

Dovolací důvod, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl, dopadá i na případ, kdy obviněný sice obhájce ať již zvoleného nebo ustanoveného soudem má, ale orgány činnými v trestním řízení nejsou plněny zákonné povinnosti z této situace vyplývající, jež mají obhájci umožnit, aby svá zákonná oprávnění a povinnosti plnil.

(Usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 11 Tdo 636/2002, ze dne 19.11.2002)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání konaném dne 19. listopadu 2002 dovolání podané obviněným M. B., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 6 To 237/2002, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 31 T 122/2001, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 6 To 237/2002, v části týkající se obviněného M. B. zrušuje, podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejím zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Městskému soudu v Praze přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 17. 12. 2001, sp. zn. 31 T 122/2001, byl obviněný M. B. uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b), e) tr. zák. Za tento trestný čin byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání šestnácti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný M. B. (i spoluodsouzený J. Š.) odvolání z jehož podnětu Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 6 To 237/2002, napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a za podmínek § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněného M. B. uznal vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), e) tr. zák. Za tento trestný čin jej odsoudil ke shodnému trestu jako soud prvního stupně. Opis tohoto rozsudku byl doručen obviněnému B. dne 3. 6. 2002, jeho obhájci dne 6. 6. 2002, obviněnému Š. dne 31. 5. 2002, jeho obhájci dne 6. 6. 2002 a Obvodnímu státnímu zastupitelství pro Prahu 4 dne 31. 5. 2002.

Proti shora citovanému rozsudku Městského soudu v Praze podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dne 11. 7. 2002 dovolání, kterým napadl jak výrok o vině tak i výrok o trestu. Jako dovolací důvod uvedl, že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku, aniž byly

splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, přičemž odkázal na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. l tr. ř.

V textu tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel uvedl, že o jeho odvolání rozhodoval městský soud ve veřejném zasedání, které se konalo bez přítomnosti jeho obhájce, jehož si zvolil již dne 10. 5. 2001. Odvolacím soudem totiž nebyl jeho obhájce o datu konání veřejného zasedání vyrozuměn. Domnívá se proto, že tímto postupem soudu bylo porušeno ustanovení § 33 odst. 1, 4 tr. ř., tedy jeho právo zvolit si obhájce a současně povinnost všech orgánů činných v trestním řízení poskytnout mu plnou možnost k uplatnění jeho práv. Současně došlo k porušení ustanovení § 41 odst. 3 tr. ř., opravňujícího obhájce v řízení před soudem k účasti na všech úkonech, kterých se může účastnit obviněný. Konečně pak bylo porušeno i ustanovení § 233 odst. 1 tr. ř., ukládající předsedovi senátu povinnost vyrozumět o veřejném zasedání též obhájce.

Závěrem dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze ve výrocích o vině i trestu zrušil a „nařídil nové veřejné zasedání, tentokrát i za účasti obhájce“.

Nejvyšší státní zastupitelství se k podanému dovolání do rozhodnutí Nejvyššího soudu nevyjádřilo.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda dovolání podané v této trestní věci splňuje všechny podmínky tak, aby na jeho podkladě mohl přistoupit k přezkoumání zákonnosti a odůvodněnosti napadených výroků rozhodnutí a jim předcházejícího řízení ve smyslu § 265i odst. 3, 4 a 5 tr. ř., tedy zda není dán některý z důvodů uvedených v § 265i odst. 1 tr. ř., pro který by byl povinován dovolání odmítnout.

Shledal přitom, že dovolání je přípustné /§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř./, bylo podáno v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 3 tr. ř.), bylo podáno oprávněnou osobou /§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř./ a obsahuje všechny náležitosti (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda obviněným uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod uvedený v citovaném ustanovení zákona. V úvahu přitom přicházelo posouzení pouze ve vztahu k části ustanovení § 265b tr. ř., a to odstavci prvnímu.

Jako dovolací důvod obviněný uvedl, že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. V rámci jeho specifikace (§ 265f odst. 1 tr. ř.) odkázal na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Procesní podmínky pro odmítnutí nebo zamítnutí řádného opravného prostředku jsou taxativně vymezeny v příslušných ustanoveních trestního řádu upravujících řízení o stížnosti a odvolání. Podstata tohoto zákonem upraveného dovolacího důvodu je pak v tom, že soud druhého stupně měl v řádném opravném řízení přezkoumat rozhodnutí napadené řádným opravným prostředkem po věcné

stránce, na místo toho však opravný prostředek bez věcného přezkoumání odmítl nebo zamítl (např. jako opožděně podaný), aniž přitom byly splněny procesní podmínky pro takový postup. Smyslem dovolání prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu je tedy umožnit oprávněné osobě, aby se domohla přezkoumání věci v řádném opravném řízení, které v rozporu se zákonem nebylo provedeno.

V posuzovaném případě však dovolatel nesplnění konkrétních procesních podmínek pro zamítnutí odvolání (stanovených v § 253 tr. ř.) neuvádí. Nesplnění podmínek pro rozhodnutí spatřuje v pochybení soudu v řízení předcházejícím rozhodnutí o odvolání, kdy tento podle námitky nevyrozuměl jeho obhájce o konání veřejného zasedání. Ve skutečnosti tak není prostřednictvím citovaného dovolacího důvodu namítáno nesplnění procesních podmínek pro zamítnutí odvolání ze strany odvolacího soudu, ale porušení zákonných ustanovení upravujících právo na obhajobu a s ním související povinnost orgánu činného v trestním řízení vedoucí k umožnění jeho realizace. Nadto je třeba konstatovat, že odvolacím soudem vůbec nebylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí odvolání obviněného, nýbrž rozsudek soudu prvního stupně byl v celém rozsahu zrušen a bylo znovu rozhodnuto.

Konkrétní argumentace dovolání však podle názoru Nejvyššího soudu odpovídá jinému zákonnému dovolacímu důvodu, a to důvodu upravenému v ustanovení § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat také proto, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl.

Systematickým a logickým výkladem citovaného ustanovení lze dospět k závěru, že toto dopadá nejen na případy nutné obhajoby a porušení příslušných zákonných ustanovení jí upravujících, v tom smyslu, že obviněný obhájcem v řízení, kde jsou podmínky nutné obhajoby, formálně vůbec nedisponoval, jak by se mohlo jevit jen z restriktivního gramatického výkladu, ale že zahrnuje i případy, kdy obviněný sice obhájce ať již zvoleného nebo ustanoveného soudem má, ale orgány činnými v trestním řízení nejsou plněny zákonné povinnosti z této situace vyplývající, jež mají obhájci umožnit, aby svá zákonná oprávnění a povinnosti plnil. I zde jde o situaci, kterou lze v širším smyslu označit tak, že obviněný v řízení obhájce nemá, ač ho podle zákona mít má. Přitom faktické důsledky pro obviněného jsou v obou případech stejné. Dalším rozvedením těchto úvah o interpretaci předmětného ustanovení a významu porušení práv tzv. formální obhajoby (práva obviněného dát se zastupovat obhájcem v trestních věcech) lze dovodit, že v případě, kdy již obviněný obhájce má, a jeho práva nejsou orgány činnými v trestním řízení v popsaném smyslu respektována, nemůže hrát roli okolnost, zda důvodem pro vznik formální obhajoby byla skutečnost, že zákon ji stanoví ve věci jako nutnou, nebo, že jde pouze o rozhodnutí obviněného, popř. jiných osob k tomu ze zákona oprávněných. Jinými slovy řečeno, rovněž v případě, v němž sice nejsou splněny zákonné podmínky nutné obhajoby (§ 36 a násl. tr. ř.), ale obviněný si obhájce zvolil, resp. mu jej zvolila k tomu oprávněná osoba, a orgány činné v trestním řízení postupují tak, jako by se tak nestalo, lze dovodit, že obviněný v řízení obhájce neměl, ač jej ze zákona mít měl ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

Nejvyšší soud tak dovolání posuzoval jako podané z jiného důvodu, než odpovídá dovolatelem uvedenému odkazu na zákonné ustanovení § 265b tr. ř., avšak z důvodu, jež je také uveden v tomto ustanovení. Pro úplnost je k tomu třeba dodat, že Nejvyšší soud přitom vychází z názoru, že pro závěr o tom, že dovolání je podáno z důvodu předpokládaného zákonem, jsou rozhodující věcné důvody uvedené v dovolání, nikoli jejich formální označení odkazem na zákonné ustanovení.

Jelikož Nejvyšší soud ve věci nezjistil žádný z důvodů pro odmítnutí dovolání, přezkoumal zákonnosti a odůvodněnosti napadených výroků rozhodnutí a jim předcházejícího řízení ve smyslu § 265i odst. 3, 4 a 5 tr. ř., přičemž dospěl k následujícím závěrům:

Předně je třeba uvést, že podle plné moci založené na č. l. 44 trestního spisu byl obviněnému dne 10. 5. 2001 sestrou I. B. zvolen obhájcem pro řízení předcházející napadenému rozhodnutí Mgr. L. K., advokátní kancelář P. 1, S. n. 6, přičemž zrušení obhajoby nebo změna obhájce následně oznámena orgánům činným v daném trestním řízení nebyla. Následujícího dne, tj. 11. 5. 2001 byl opatřením Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. Nt 2314/2001 podle § 39 odst. 1 tr. ř. obhájcem obviněného ustanoven opět Mgr. L. K. Dne 30. 4. 2002, v odvolacím stádiu řízení, bylo opatřením téhož soudu pod sp. zn. 31 T 122/2001 ustanovení obhájce zrušeno. Za této situace sice došlo k zániku jednoho z titulů, na základě kterého Mgr. K. obhajobu vykonával, nadále však v řízení figuroval jako obhájce zvolený obviněnému k tomu oprávněnou osobou.

Podle § 233 odst. 1 tr. ř. předseda senátu (v rámci přípravy veřejného zasedání) předvolá k veřejnému zasedání osoby, jejichž účast je při něm nutná. O veřejném zasedání vyrozumí státního zástupce, jakož i osobu, která svým návrhem dala k veřejnému zasedání podnět, a osobu, která může být přímo dotčena rozhodnutím, jestliže tyto osoby nebyly k veřejnému zasedání předvolány; vyrozumí též obhájce, popřípadě zmocněnce a zákonného zástupce těchto osob.

Z referátu o nařízení veřejného zasedání Městského soudu v Praze v řízení o odvolání v této trestní věci, založeného na č. l. 201 trestního spisu, je zřejmé, že obhájce obviněného B. Mgr. K. o veřejném zasedání konaném dne 7. 5. 2002 vyrozuměn nebyl. Totéž je patrné i z připojených dokladů prokazujících doručení (tzv. dodejek) vyrozumění o veřejném zasedání adresátům.

Dále pak v protokolu o veřejném zasedání v řízení o odvolání obviněných (č. l. 209 až 213 spisu) není konstatováno vyrozumění tohoto obhájce a ani jeho přítomnost. V textu protokolu je naopak uvedeno, že obviněný B. žádal o odročení veřejného zasedání z důvodu nepřítomnosti obhájce, na což mu bylo soudem sděleno, že jeho ustanovení z důvodů nutné obhajoby bylo zrušeno.

Z výše uvedených skutečností je zřejmé, že Městský soud v Praze pochybil, když o veřejném zasedání v řízení o odvolání nevyrozuměl v souladu s ustanovením § 233 odst. 1 tr. ř. i obhájce obviněného B. Mgr. K. Řízení předcházející dovoláním napadenému rozhodnutí tak trpí vadou spočívající v tom, že obviněný v určité fázi řízení neměl obhájce, ač ho podle zákona mít měl (v příčinné souvislosti s nesplněním zákonné povinnosti soudu), tak jak to předvídá ustanovení § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. Sro. k tomu předcházející úvahy o splnění důvodů pro podání dovolání v této věci.

Nejvyšší soud proto shledal dovolání obviněného M. B. důvodným. Z jeho podnětu podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 6 To 237/2002, v části vztahující se k obviněnému B. zrušil, a zrušil i další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V dalším řízení v této věci bude přítom vázán právním názorem, který ve svém rozhodnutí vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)